

Sygn. akt SDI 8/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Grubba (przewodniczący)

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant : Anna Kuras

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Krajowej Izby
Radców Prawnych Krzysztofa Bojarczuka,
w sprawie **radcy prawnego D. N.**,
obwinionego z art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych w
zw. z art. 6 ust. 1 i 2 i art. 28 ust. 5 i 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie,
w dniu 5 kwietnia 2016 r.,
kasacji, wniesionej przez obrońcę obwinionego,
od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego,
z dnia 15 czerwca 2015 r.,
utrzymującego w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej
Izby Radców Prawnych w [...],
z dnia 16 kwietnia 2014 r.,

**uchyla zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazuje Wyższemu
Sądowi Dyscyplinarnemu do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Radca prawny D.N. został obwiniony o to, że:

- I. w okresie od 29 listopada 2011 r. do 26 marca 2013 r. w Kancelarii Radcy Prawnego [...] nie informował klienta V. o przebiegu sprawy sądowej przeciwko O. A. i jej wyniku, w szczególności o otrzymaniu kwoty 13.434,00 zł z Sądu Okręgowego w [...] tytułem zwrotu 3/4 opłaty sądowej od pozwu i następnie nie przekazał tej kwoty klientowi, tj. o czyn określony w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tj. Dz.U. 2010 r. Nr 10 poz. 65 z późn. zm.) w zw. z art. 28 ust. 5 kodeksu Etyki Radcy Prawnego – (tj. Uchwała nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 r.),
- II. w okresie od 5 października 2011 r. do 2 kwietnia 2013 r. w Kancelarii Radcy Prawnego [...] nie informował klienta V. V. o przebiegu sprawy i jej wyniku, w szczególności o cofnięciu pozwu, umorzeniu postępowania i otrzymaniu kwoty 32.940.00 zł z Sądu Okręgowego w [...] tytułem zwrotu opłaty sądowej od pozwu i następnie nie przekazał tej kwoty klientowi, tj. o czyn określony w art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tj. Dz.U. 2010 r. Nr 10 poz. 65 z późn. zm.) w zw. z art. 28 ust. 5 kodeksu Etyki Radcy Prawnego – (tj. Uchwała nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 r.).

Orzeczeniem z dnia 16 kwietnia 2014 r., Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] orzekł w następujący sposób:

- I. uznał obwinionego radcę prawnego D. N. za winnego tego, że w okresie od 29 listopada 2011 r. do 26 marca 2013 r. w Kancelarii Radcy

Prawnego [...] nie informował klienta V. o przebiegu sprawy sądowej przeciwko O. A. i jej wyniku w szczególności o otrzymaniu kwoty 13.434,00 zł z Sądu Okręgowego tytułem zwrotu 3/4 opłaty sądowej od pozwu i następnie nie przekazał tej kwoty klientowi, z tym że zmienił kwalifikację prawną czynu opisanego w pkt I wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego na art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2010 r. Nr 10 poz. 65 ze zm.) w zw. z art. 6 ust. 1 i 2 i art. 28 ust. 5 i 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, którego tekst jednolity stanowi Załącznik do uchwały Nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 r. i za to na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2010 r. Nr 10 poz. 65 ze zm.) wymierzył mu karę pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego;

- II. uznał obwinionego radcę prawnego D. N. za winnego tego, że w okresie od 5 października 2011 r. do 2 kwietnia 2013 r. w Kancelarii Radcy Prawnego [...] nie informował klienta V. V. o przebiegu sprawy przeciwko I. sp. z o.o. i jej wyniku, w szczególności o cofnięciu pozwu, umorzeniu postępowania i otrzymaniu kwoty 32.940,00 zł z Sądu Okręgowego tytułem zwrotu opłaty sądowej od pozwu i następnie nie przekazał tej kwoty klientowi, z tym że zmienił kwalifikację prawną czynów opisanych w pkt II wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego na art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 10 poz. 65 ze zm.) w zw. z art. 6 ust. 1 i 2 i art. 28 ust. 5 i 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, którego tekst jednolity stanowi Załącznik do uchwały Nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 r. i za to na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach

prawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 10 poz. 65 ze zm.) wymierzył mu karę pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego;

III. obciążył obwinionego radcę prawnego D. N. kosztami postępowania na rzecz Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] w kwocie 2.457,34 zł. (słownie: dwa tysiące czterysta pięćdziesiąt siedem złotych, 34/100 zł).

Odwołanie od ww. orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego w [...] wniósł obwiniony radca prawny D. N., zarzucając:

- 1) rażące naruszenie art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. i art. 2 § 2 k.p.k. w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych;
- 2) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, a więc naruszenie art. 438 pkt 3 k.p.k. w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych;
- 3) rażące naruszenie art. 480 k.p.k. w związku z art. 7 k.p.k. i art. 6 k.p.k. w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych i art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności;
- 4) rażące naruszenie art. 42 ust. 3 Konstytucji RP i art. 5 § 1 k.p.k. oraz art. 11 ust. 1 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, art. 14 ust. 2 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, art. 6 ust. 2 i art. 6 ust. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i art. 5 § 1 k.p.k. oraz art. 8 ust. 1 k.p.k. w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych i art. 67 ustawy o radcach prawnych;
- 5) rażące naruszenie art. 68 ust. 2 i art. 68¹ ust. 1 ustawy o radcach prawnych oraz art. 70 ust. 1 w związku z art. 11 ust. 2 tej ustawy oraz art. 68 ust. 4 tej ustawy;

- 6) naruszenie art. 332 § 1 pkt 2 k.p.k. i art. 337 § 1 k.p.k. w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych i art. 68¹ ust. 1 ustawy o radcach prawnych.

W konkluzji obwiniony radca prawny D. N. wniósł o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie obwinionego od zarzutów stawianych obwinionemu w punkcie I zaskarżonego wyroku i uchylenie zaskarżonego wyroku w punktach II i III i w tym zakresie przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania OSD w [...], ewentualnie:
- 2) uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania OSD w [...].

Obwiniony radca prawny D. N. złożył także w odwołaniu wnioski o przeprowadzenie następujących dowodów:

1. z przesłuchania świadka H. N. zamieszkałej w [...] na okoliczność relacji pomiędzy stronami w okresie od sierpnia 2009 roku do lutego 2013 roku, w tym na okoliczność telefonów poszkodowanego do obwinionego, wyzwisk w tych telefonach pokrzywdzonego pod adresem obwinionego, gróźb, informowania pokrzywdzonego przez obwinionego o przebiegu spraw, zawarciu w sierpniu 2009 roku przez obwinionego z pokrzywdzonym umowy przelewu wierzytelności na kwotę 200.000 złotych, z czego 70.000,00 złotych miała być zapłacona po uzyskaniu nakazu zapłaty w sprawie o zapłatę kwoty 358.220,50 złotych, zaś pozostałe 130.000,00 złotych po wyegzekwowaniu tej kwoty,
2. bilansu B. sp. z o.o. za rok 1998, z informacji dodatkowej do bilansu za rok obrachunkowy 1998, z listy wspólników na zwyczajnym zgromadzeniu wspólników spółki w dniu 24 maja 1999 roku zatwierdzającym bilans za rok 1998, bilansu B. sp. z o.o. za rok 1999, z listy wspólników na zwyczajnym zgromadzeniu wspólników spółki w

dniu 11 czerwca 2000 roku zatwierdzającym bilans za rok 1999, bilansu B. sp. z o.o. za rok 2000, z listy wspólników na zwyczajnym zgromadzeniu wspólników spółki zatwierdzającym bilans za rok 2000, bilansu B. sp. z o.o. za rok 2001 z rachunkiem wyników za rok 2001, z listy wspólników na zwyczajnym zgromadzeniu wspólników spółki w dniu 28 czerwca 2002 roku zatwierdzającym bilans za rok 2001 w celu wykazania, że w dokumentacji finansowej spółki nie zarejestrowano faktu pożyczki w wysokości 688.000,00 złotych, wpłaconej rzekomo przez pokrzywdzonego Spółce do dnia 25.10.1998 roku, która winna być ujawniona w bilansie jako pożyczka krótkoterminowa,

3. z umowy pożyczki, z której wynika obowiązek przekazania spółce kwoty pożyczki w wysokości 200.000 USD w terminie do trzech miesięcy od daty zawarcia umowy w celu wykazania, że pożyczka ta winna być zaksięgowana w bilansie najpóźniej za rok 1999,
4. o przesłuchanie pokrzywdzonego po ujawnieniu wyżej powołanych dowodów celem ustalenia prawdziwych ustaleń faktycznych.

Także w piśmie z dnia 15 grudnia 2014 r., skierowanym do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego, obwiniony wniósł o przeprowadzenie w toku postępowania odwoławczego dowodów z protokołów przesłuchań poszkodowanego i obwinionego, w tym z protokołu konfrontacji sporządzonych w toku postępowania wyjaśniającego, prowadzonego przez Policję w [...] pod nadzorem Prokuratury Rejonowej; z przesłuchania świadka H. N.; z dokumentów zebranych w toku postępowania prowadzonego przez Policję [...] pod nadzorem Prokuratury Rejonowej [...]. Obwiniony wskazał przy tym, że te wnioski dowodowe składa przed wyznaczonym na dzień 16 grudnia 2014 r. terminem rozprawy odwoławczej, albowiem dopiero w grudniu 2014 r. przeprowadzono w toku postępowania przygotowawczego przesłuchania i konfrontacje oraz zebrano maile i pisma, co do których składa

wnioski dowodowe, a to pozwala na jego uwolnienie od stawianych jemu zarzutów.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny orzeczeniem z dnia 15 czerwca 2015 r., utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego oraz zasądził od obwinionego koszty postępowania odwoławczego przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym w kwocie 1116 zł płatne na rzecz Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie.

Kasację od wyroku Wyższego Sądu Dyscyplinarnego wniósł obrońca obwinionego radcy prawnego D. N., zarzucając:

- 1) rażące naruszenie art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. z art. 2 § 2 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 167 k.p.k., art. 410 k.p.k. w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych oraz rażące naruszenie art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności;
- 2) rażące naruszenie art. 2 § 2 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 167 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 452 § 2 k.p.k. i art. 74¹ ustawy o radcach prawnych oraz rażące naruszenie art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności;
- 3) rażące naruszenie art. 2 § 2 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 167 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 452 § 2 k.p.k. i art. 74¹ ustawy o radcach prawnych i art. 74 § 3 k.c., art. 509 k.c., art. 510 k.c. i art. 519 k.c. oraz rażące naruszenie art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności;
- 4) rażące naruszenie art. 2 § 2 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 167 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 452 § 2 k.p.k. w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych oraz rażące naruszenie art. 4 ust. 3 ustawy o rachunkowości, art. 77 pkt 2 ustawy o rachunkowości i art. 219 § 3 k.s.h., art. 228 k.s.h. oraz art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 286 § 1 k.k. w związku z art. 294 k.k. w zb. z art. 272 k.k. w zb. z art. 273 k.k., a także

- art. 304 § 2 k.p.k. oraz rażące naruszenie art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności;
- 5) rażące naruszenie art. 439 § 1 pkt 3 k.p.k. w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych oraz art. 42 ust. 3 Konstytucji RP i art. 5 § 1 k.p.k. oraz art. 11 ust. 1 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, art. 14 ust. 2 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, art. 6 ust. 2 i art. 6 ust. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i art. 5 § 1 k.p.k. oraz art. 8 ust. 1 k.p.k. w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych i art. 67 i art. 70 ust. 2 ustawy o radcach prawnych;
 - 6) rażące naruszenie § 1 pkt 1 umowy zlecenia z dnia 28.07.2011 roku oraz art. 60 i 61 k.c., a także art. 497¹ k.p.c. do art. 505 k.p.c., art. 782 k.p.c., art. 795¹ k.p.c. do art. 795⁵ k.p.c. oraz § 2 ust. 1 i 2 w związku z § 6, § 10 pkt 13, § 10 pkt 3 i § 10 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych;
 - 7) rażące naruszenie art. 509 k.c., art. 510 k.c. i art. 519 k.c.;
 - 8) rażące naruszenie art. 74 § 3 k.c. oraz art. 9 k.p.k., art. 167 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 52 § 2 k.p.k. w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych;
 - 9) rażące naruszenie art. 2 § 2 k.p.k., art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k., art. 458 k.p.k. w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych;
 - 10) rażące pogwałcenie prawa do rzetelnego procesu sądowego, a więc naruszenie art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności przez pozbawienie prawa do obrony obwinionego wynikającego z art. 6 k.p.k. w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych, oraz rażące naruszenie art. 2 § 2 k.p.k., art. 5 § 2

k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 167 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. w związku z art. 458 k.p.k. i art. 74¹ ustawy o radcach prawnych.

W konkluzji obrońca obwinionego radcy prawnego D. N. wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja obrońcy obwinionego radcy prawnego D. N. okazała się zasadna o tyle, że skutkowałą uchyleniem zaskarżonego orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego i przekazaniem sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W pierwszej kolejności odnieść należy się do najpoważniejszego zarzutu – z pkt 1 kasacji obrońcy obwinionego, w którym skarżący wskazał na zaistnienie w przedmiotowej sprawie – w fazie postępowania przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym Okręgowej Izby Radców Prawnych – bezzwzględnej przyczyny odwoławczej. Zarzut naruszenia art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. obrońca obwinionego zbędnie „obudował” zarzutami obrazy szeregu przepisów procedury karnej, w tym i ogólnych zasad procesu, a także naruszenia wyrażonego w art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności prawa do rzetelnego procesu sądowego. Zaistnienia bezzwzględnej przyczyny odwoławczej w postępowaniu przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym Okręgowej Izby Radców Prawnych obrońca upatrywał w uznaniu, że niestawiennictwo obwinionego radcy prawnego D. N. na rozprawie przed Sądem I instancji było nieusprawiedliwione, kiedy ta nieobecność – w jego ocenie – była usprawiedliwiona. Zarzut ten nie jest zasadny, przy czym zawarte w uzasadnieniu skargi kasacyjnej obszerne, ale i niestosowne wywody obrońcy, dotyczące chociażby ilości osób zrzeszonych w korporacji radców prawnych, wynagrodzenia za udział w rozprawie dyscyplinarnej, czy też „egoizmu” członków sądów dyscyplinarnych, należy

pozostawić bez komentarza. Obwiniony radca prawny D. N. został prawidłowo wezwany na rozprawę przed Okręgowym Sądem Dyscyplinarnym Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...], które odbyły się w dniach 2 kwietnia 2014 r. (*obwiniony odebrał wezwanie w dniu 27 lutego 2014 r., k. 79*) oraz 16 kwietnia 2014 r. (*obwiniony odebrał wezwanie w dniu 7 kwietnia 2014 r., k. 137*). Na żadną z tych rozpraw obwiniony się nie stawiał, przy czym – jak wynika z protokołu rozprawy – na niespełną godzinę przed rozpoczęciem rozprawy w dniu 16 kwietnia 2014 r. nadesłał faksem informację o kolizji terminów w tym dniu z inną sprawą. W tych warunkach Sąd I instancji prawidłowo uznał, że usprawiedliwienie nie spełnia wymogu należytego usprawiedliwienia wymaganego art. 117 § 2 k.p.k., po czym postanowił prowadzić rozprawę pod nieobecność obwinionego (art. 377 § 3 k.p.k. w zw. z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych). Zgodnie bowiem z treścią art. 68³ ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, czego skarżący zdaje się nie dostrzegać, niestawiennictwo obwinionego lub jego obrońcy na rozprawę, posiedzenie lub na wezwanie rzecznika dyscyplinarnego nie wstrzymuje rozpoznania sprawy lub przeprowadzenia czynności, chyba że należycie usprawiedliwią oni swoją nieobecność, jednocześnie wnosząc o odroczenie lub przerwanie rozprawy lub posiedzenia lub o nieprzeprowadzanie czynności przed rzecznikiem, albo sąd dyscyplinarny lub rzecznik dyscyplinarny z ważnych przyczyn uzna ich obecność za konieczną. W realiach niniejszej sprawy obwiniony nie usprawiedliwił należycie swojej nieobecności na rozprawie w dniu 16 kwietnia 2014 r., a tym samym – skoro sąd dyscyplinarny nie uznał jego obecności za konieczną – to przeprowadzenie rozprawy w tym dniu było jak najbardziej słuszne i o zaistnieniu przesłanki o jakiej mowa w art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. („sprawę rozpoznano podczas nieobecności oskarżonego, którego obecność była obowiązkowa”), mowy być nie może. Trudno także przychylić się do stanowiska obrońcy, wyrażonego w uzasadnieniu skargi kasacyjnej, jakoby sąd

dyscyplinarny mógł zweryfikować okoliczności podawane przez obwinionego w piśmie nadesłanym tuż przed rozprawą w dniu 16 kwietnia 2014 r. Dla odparcia tego argumentu wystarczające jest przypomnienie prezentowanego w orzecznictwie stanowiska, że sąd nie ma obowiązku upewniania się przed przystąpieniem do czynności procesowej, czy nie zaszły powody usprawiedliwiające niestawiennictwo strony, lecz obowiązek usprawiedliwienia niestawiennictwa obciąża wzywanego bez potrzeby jakichkolwiek dodatkowych wezwań ze strony organu procesowego (*zob. np. postanowienia SA w Krakowie: z dnia 24 stycznia 2001 r., II AKz 28/01, KZS 2001, z. 1, poz. 28; z dnia 9 listopada 2006 r., II AKz 423/06, KZS 2006, z. 11, poz. 34*).

Wbrew temu, co podnosi obrońca obwinionego w kasacji, w sprawie nie zaistniała ponadto bezwzględna przesłanka odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 3 k.p.k. Sąd I instancji nie stwierdził bowiem, że obwiniony popełnił przestępstwo przywłaszczenia; na fakt popełnienia przestępstwa przez obwinionego radcę prawnego D. N. nie wskazuje opis przypisanych obwinionego zachowań w orzeczeniu Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w [...] z dnia 16 kwietnia 2014 roku. Zarzut ten był także podnoszony w odwołaniu od orzeczenia Sądu I instancji, a argumentację na jego odparcie, zawartą w uzasadnieniu Sądu II instancji, należy uznać za wystarczającą.

O uchyleniu zaskarżonego orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego i przekazaniu sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym zdecydowały jednak inne względy. Jak wskazano już wyżej obwiniony D. N. złożył w odwołaniu od orzeczenia Sądu I instancji wniosek o przeprowadzenie następujących dowodów[...] celem ustalenia prawdziwych ustaleń faktycznych.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny nie wydał postanowienia o oddaleniu wniosków dowodowych i nie przeprowadził żądanych dowodów. Dopiero w pisemnych motywach swojego orzeczenia Sąd odwoławczy wskazał, że „oddalił wszystkie wnioski dowodowe obwinionego zgłoszone w odwołaniu” oraz że „nie odniósł się do wniosków dowodowych złożonych w piśmie z dnia 15 grudnia 2014 r., gdyż wnioski te zostały złożone już po upływie terminu do złożenia odwołania”. Tego rodzaju postąpienie należy ocenić jako oczywiście nieprawidłowe i w efekcie skutkujące koniecznością wydania przez Sąd Najwyższy orzeczenia o charakterze kasatoryjnym.

Odnosząc się bowiem w pierwszej kolejności do kwestii nieodniesienia się do wniosków dowodowych złożonych w piśmie obwinionego z dnia 15 grudnia 2014 r. wskazać należy, iż takie postąpienie Sądu odwoławczego jest o tyle zaskakujące, że w następnym zdaniu uzasadnienia Sąd ten przyznaje, iż w postępowaniu dyscyplinarnym nie ma przeszkód, aby strona zgłosiła wniosek dowodowy dopiero w postępowaniu odwoławczym. To zaś czyni koniecznym przypomnienie, że na przeszkodzie złożeniu wniosku dowodowego w postępowaniu odwoławczym nie stoi żaden termin prekluzyjny. Wniosku dowodowego nie można więc zignorować na tej tylko podstawie, że zgłoszono go dopiero w postępowaniu przed drugą instancją. Wprawdzie sąd odwoławczy nie przeprowadza postępowania dowodowego co do istoty sprawy (art. 452 § 1 k.p.k. w brzmieniu do dnia 1 lipca 2015 r.), jednak może przeprowadzić dowód na rozprawie, jeśli nie jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości lub w znacznej części (art. 452 § 2 k.p.k. w brzmieniu do dnia 1 lipca 2015 r.). Jeśli zatem strona zgłasza dowód w apelacji, w innym piśmie procesowym złożonym w toku postępowania międzyinstancyjnego lub nawet dopiero na rozprawie odwoławczej, to sąd drugiej instancji powinien – jeśli nie dostrzega potrzeby jego uwzględnienia – oddalić ten dowód według podobnych zasad, co sąd *meriti*, a więc tylko w

wypadkach wskazanych w art. 170 § 1 k.p.k. (*por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2010 r., LEX nr 610173; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 stycznia 2009 r., V KK 231/08, LEX nr 486539; z dnia 11 maja 2006 r., III KK 452/05, LEX nr 183004*), albo też uchylić zaskarżone orzeczenie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania, jeśli uzna, że on sam nie może przeprowadzić postępowania dowodowego co do istoty sprawy. W czasie orzekania bowiem przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny – co już podniesiono wyżej – nie obowiązywały uregulowania przyjęte w treści obecnie obowiązujących przepisów art. 427 § 3 k.p.k., art. 452 § 2 k.p.k. oraz art. 437 § 2 k.p.k.

Co do „oddalenia” wniosków dowodowych zgłoszonych w odwołaniu od orzeczenia Sądu I instancji, to wskazać należy, że uzasadnienie orzeczenia nie jest właściwym miejscem na wskazywanie powodów oddalenia wniosków dowodowych. Samo zresztą pisemne uzasadnienie orzeczenia jest sporządzane – co oczywiste – po wydaniu orzeczenia, a przecież, co równie oczywiste, ewentualne oddalenie wniosków dowodowych winno nastąpić przed wydaniem samego orzeczenia. Skoro więc Sąd odwoławczy uznał, że należy oddalić złożone w odwołaniu wnioski dowodowe, to winien wydać postanowienie o oddaleniu wniosków dowodowych, co mogło nastąpić zarówno przed rozprawą apelacyjną na posiedzeniu, a także na rozprawie apelacyjnej (art. 368 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k.). Postanowienie takie powinno zawierać, zgodnie z art. 94 § 1 pkt 5 k.p.k., uzasadnienie wskazujące podstawę oddalenia wniosków, a także argumenty przemawiające za takim rozstrzygnięciem (*zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2003 r., III KK 65/02, LEX nr 78833*).

Procedując natomiast w powyższy sposób Wyższy Sąd Dyscyplinarny rażąco naruszył przepisy prawa procesowego, a w szczególności art. 170 § 3 k.p.k., który bezwzględnie obligował Sąd odwoławczy do wydania

postanowienia o oddaleniu wniosków dowodowych. O ile naruszenie tego przepisu nie zostało wprost podniesione w kasacji, to mankament ten nie może przesądzać o dyskwalifikacji tego zarzutu, skoro nie stanowi przekroczenia granic zarzutu rozpoznanie tego samego uchybienia, które podnosi i kontestuje autor kasacji, tyle tylko, że wskazując mniej adekwatny dla oceny tego uchybienia przepis prawa (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2010 r., LEX nr 610173). Obrońca obwinionego radcy prawnego D. N. podniósł natomiast zasadnie w kasacji, że polska procedura karna nie zna zawitych terminów do składania wniosków dowodowych, wskazał także na nieprawidłowe „oddalenie” wniosków dowodowych obwinionego.

Niewątpliwie wyżej opisane uchybienie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego miało charakter rażący i mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego kasacją orzeczenia, gdyż powodowało ograniczenie prawa obwinionego do obrony i mogło prowadzić do naruszenia zasady rzetelnego procesu, uregulowanej w art. 6 ust. 3 lit. d Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, skoro pozbawiało obwinionego zarówno możliwości przeprowadzenia dowodów, jak i poznania przesłanek stanowiska sądu odwoławczego w tej kwestii (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2006 r., III KK 440/05, LEX nr 193014).

Wyżej stwierdzone uchybienia są wystarczające do wydania przez Sąd Najwyższy orzeczenia kasatoryjnego (art. 436 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.). Jednocześnie odnoszenie się do pozostałych zarzutów i argumentów kasacji obrońcy obwinionego należy uznać za przedwczesne, skoro stanowią one konsekwencję nieodniesienia się do złożonych przez obwinionego wniosków dowodowych.

W toku ponownego rozpoznania sprawy w postępowaniu odwoławczym Wyższy Sąd Dyscyplinarny związany będzie przedstawionymi zapatrywaniem prawnymi i wskazaniem co do dalszego procedowania. W pierwszym rzędzie

Sąd ten winien wydać postanowienie w przedmiocie złożonych przez obwinionego wniosków dowodowych i w wypadku odmowy ich dopuszczenia wyczerpująco uzasadnić swoje stanowisko w tej kwestii wraz ze wskazaniem podstawy prawnej tej decyzji. W przypadku natomiast, gdyby Wyższy Sąd Dyscyplinarny zdecydował o dopuszczeniu wnioskowanych dowodów, to winien dowody te ocenić w ścisłym związku z dotychczas przeprowadzonymi dowodami.

Mając zatem powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

kc